

Årsrapport 2022
Vassområde Hallingdal

Årsrapport Vassområde Hallingdal 2022

Årsrapporten tar for seg litt av det som har skjedd i Vassområde Hallingdal i 2022. Vassområdet har blitt ledet av vannområdeutvalget (VOU), bestående av:

Knut Martin Glesne, ordfører Krødsherad kommune (leder)
Solveig Vestenfor, ordfører Ål kommune (nestleder)
Petter Rukke, ordfører Hol kommune
Pål Terje Rørby, ordfører Hemsedal kommune
Heidi Granli/Herbrand Jegleim, ordfører Gol kommune
Merete Høntorp Gandrud, ordfører Flå kommune
Tore Haraldset/Geir Olav Garthus, ordfører Nesbyen kommune
Sunni Grøndahl Aamodt, ordfører Modum kommune
Erik Kaupang, Viken fylkeskommune

Vassområde Hallingdal er valgt til å sitte i vannregionutvalgets politiske utvalg, som en av tre vannområder i vannregionen.

I tillegg blir arbeidet i vannområdet fulgt opp av en administrativ gruppe som består av lederne for avdelingene for teknisk/utvikling i Hallingdalskommunene (TLF), samt plansjef i Krødsherad kommune og landbruksrådgiver i Modum kommune. Det har i 2022 ikke vært egne faggrupper i vannområdet, man har i stedet benyttet seg av eksisterende fagnettverk for landbruk og VA ved behov. Det er planlagt å starte opp Faggruppe Landbruk og Faggruppe Økologi på nyåret 2023.

Vannområdekoordinator (Elin M. Blixhavn) har 50% fast stilling, med Ål kommune som vertskommune. Vannområdekoordinator er en del av avdelingen som også omfatter det felles avløpskontoret for Hallingdal (KAV), og vannområdekoordinator benytter seg av fagkompetansen til KAV når det gjelder påvirkning av og opprydning i spredt avløp.

Generelt

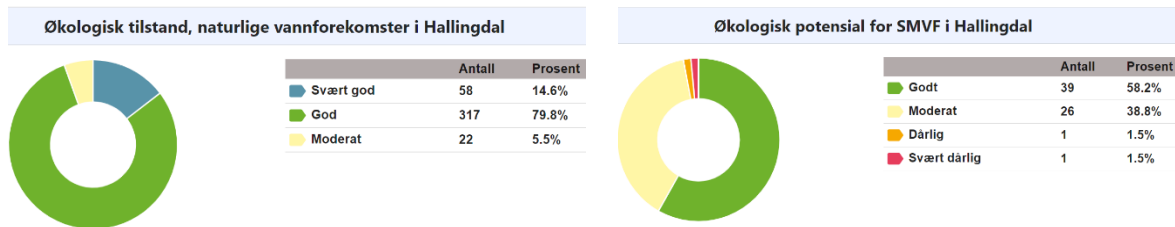
Året 2022 ble året der samfunnet etter hvert begynte å åpne opp og fungere som normalt igjen etter over to år med pandemi. Men selv om man igjen kunne møtes, var det prosesser som var blitt sterkt forsinket på grunn av pandemien, som for eksempel godkjenningen av de reviderte, regionale vannforvaltningsplanene som først skjedde 31. oktober.

Ved årsskiftet 2021/22 skjedde det også en administrativ endring i vassområde Hallingdal, da også den nederste delen av Hallingdalsvassdraget, Snarumselva med nedbørsfelt, ble inkludert i vannområdet vårt. Det betyr at Vassområde Hallingdal nå består av åtte kommuner som skal samarbeide om vannforvaltningen av Hallingdalsvassdraget.

Når det gjelder revisjoner av de tre store vassdragskonsesjons sakene i Hallingdal, er status per 1. februar 2023 at alle de tre sakene er ferdigbehandlet. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ferdigstilte sine anbefalinger til reviderte konsesjonsvilkår for Uste- og Hallingdalsvassdraget rett før julen i 2021. Olje- og energidepartementet (OED) gjennomførte befaringer i forbindelse med revisjonssaken i august 2022, og vedtok reviderte konsesjonsvilkår 27 januar 2023.

I den reviderte, regional vannforvaltningsplanen har Snarumselva nedstrøms både Ramfoss og Kaggefoss fått utsatt miljømål til 2033 (miljømålet er «Godt økologisk potensial»). De er på en liste (*vedlegg 2 – Vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap*) over vannforekomster der «departementet har godkjent høyere miljømål enn dagen tilstand og som trenger nye tiltak som kan medføre tap av kraftproduksjon for å oppfylle miljømålet». Vannområdet har spilt inn i revisjonsprosessen at Kaggefoss må tas inn til konsesjonsbehandling, og Ramfoss har behov for moderne, reviderte konsesjonsvilkår på grunn av at miljøverdiene i elva ikke ivaretas av dagens situasjon.

Den overordnede situasjonen i vannområdet er at en stor andel av de naturlige vannforekomstene oppfyller miljømålet om god økologisk tilstand (375 (94,4%) vannforekomster har god eller svært god økologisk tilstand. I alt 22 naturlige vannforekomster har moderat økologisk tilstand (5,5%)). For de sterkt modifiserte vannforekomstene er det 28 av 67 som har moderat eller dårligere økologisk potensial, men 14 av disse har reduserte miljømål (til dagens tilstand), slik at det er 14 sterkt modifiserte vannforekomster som ikke oppfyller miljømålet per i dag.

Generelt har det vært en svak økning i antallet naturlige vannforekomster i moderat tilstand, men dette henger trolig sammen med overvåking og innsamling av kunnskap, heller enn at det har vært en vesentlig forverring av påvirkningsbildet i vannområdet. Kommunene arbeider med oppgradering av renseanlegg og ledningsnett, og alle kommunene har økt innsats på opprydning i spredt avløp (gjennom felleskontorene for spredt avløp i Hallingdal og Lier, samt at Hol kommune har dedikert en halv stilling til dette). Forhåpentligvis vil dette arbeidet på avløpsområde gi gode resultater etter hvert.

For de sterkt modifiserte vannforekomstene er det en liten reduksjon i antallet som ikke når miljømålet, dette har sammenheng med at minstevannsføring er innført i noen elver i forbindelse med nylige revisjoner av gamle kraftkonsesjoner, og fordi en del vannforekomster har fått reduserte miljømål i forbindelse med den reviderte vannforvaltningsplanen.

Når det gjelder den siste av de tre hovedpåvirkningskildene i vannområdet, landbruk, arbeides det godt ved kommunenes landbrukskontorer. Gjennom Oslofjordplanen er kommunene pålagt å arbeide med og rapportere på arbeidet med kantsoner. I 2022 hadde vannområdet et spesielt fokus på avrenning fra grasdekt mark, og laget en veileder om dette temaet.

Møter, kurs og seminar

Det har vært avholdt ett møte for vannområdeutvalget (VOU) 2. september om bord på Kryllingen II. Møtet skulle egentlig vært avholdt 25. mai, men måtte utsettes på grunn av den uvanlig lave vannstanden i Krøderen. I tillegg til møtet ble det også anledning til litt omvisning på Krøderen, og et foredrag om ørreten i Hallingdalsvassdraget holdt av Morten Eken, lokal koordinator for bevaring av laksefisk i Drammensregionen.

Vannområdeutvalget ved Kryllingen II, 2. sept

Det ble avholdt ett møte i vannregionutvalget 12. desember på Gardermoen, der leder av vannområde Hallingdal og vannområdekoordinator var til stede. Det ble også avholdt møte i det politiske utvalget i etterkant av møtet. I tillegg ble det avholdt et møte i det politiske utvalget 26. april, der vannområdekoordinator hadde fått fullmakt til å representere vannområdet.

Administrativ gruppe har holdt to møter, 14. mars og 14. desember, begge møtene på Teams.

Vannområdekoordinator har holdt presentasjon om arbeidet i Vassområde Hallingdal for teknisk avdeling i Nesbyen kommune sammen med KAV 31. mai. På tilsvarende møter med Flå kommune (28. mars) og Gol kommune (3. november) informerte KAV om Vassområde Hallingdal da vannområdekoordinator var forhindret pga. sykdom. 8. april ble det gjennomført et arbeidsmøte med Hol kommune om oppfølging av overvåkningsresultatene fra 2021, og planlegging av tiltaksorientert overvåkning i 2022. Videre har vannområdekoordinator holdt en presentasjon på et folkemøte i Krødsherad kommune 10. november, i forbindelse med høringen av ny kommunedelplan for vann, avløp, overvann og vannmiljø. 4. november var vannområdekoordinator på befarings sammen med landbruksrådgiver i Ål kommune.

Vannområdekoordinator har deltatt på Statsforvalterens miljøsamling for kommuneansatte i Drammen 11.-12. mai, Workshop om naturbaserte løsninger i Oslo 19.-20. mai, Nasjonal vannområdekoordinatorsamling i Fredrikstad 13.-15. september, Viken fylkeskommunes kurs for vannområdekoordinatorer i Oslo 25.-26. oktober og Miljødirektoratets Nasjonale vannmiljøkonferanse i Oslo 31. oktober – 1. november.

Endelig godkjenning av revidert regional vannforvaltningsplan

31. oktober ble de regionale vannforvaltningsplanene godkjent. Klima- og miljøminister Espen Barth Eide kunngjorde godkjenningen på den Nasjonale vannmiljøkonferansen i Oslo 31.10-01.11.2022.

Departementet har gjort noen endringer i vannforvaltningsplanen for Innlandet og Viken vannregion etter at planen har blitt vedtatt i

fylkestingene, som også berører noen vannforekomster i Vassområde Hallingdal. Vannforekomster i dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand på grunn av næringsstofftilførsel fra landbruk har fått utsatt frist for måloppnåelse til 2033. Noen sterkt modifiserte vannforekomster (for eksempel sterkt påvirket av vannkraft) har fått utsatt frist for måloppnåelse, eller reduserte miljømål. Det er ikke kommet signaler om økning i tilskudd til gjennomføring av vannmiljøtiltak.

Den reviderte vannforvaltningsplanen er gyldig i perioden 2022-2027.

Saksbehandlerseminar på Flå

Vannområdet fikk støtte fra Viken fylkeskommune til å gjennomføre et saksbehandlerseminar for de som arbeider med plan, avløp, byggesak, landbruk og miljø i kommunene i vannområdet. Seminaret ble avholdt på jakt- og fiskesenteret i Flå 2. juni, med 33 deltakere og fem eksterne foredragsholdere fra Viken fylkeskommune, Statsforvalteren i Oslo og Viken og Haldenvassdraget vannområde. Siste del av dagen var satt av til gruppearbeid i kommunene. Timingen av seminaret var heldig, det var svært trivelig å treffe kollegaer fra andre kommuner etter to år på hjemmekontor, og det var mange gode og nyttige faglige diskusjoner.

Overvåkning

I 2022 gjennomførte vannområdet undersøkelser av planteplankton og vannkjemi i to innsjøer (Holsfjorden, Hol og Strandafjorden, Ål) og undersøkte vannkjemi på 24 stasjoner i Ål, Gol, Hemsedal, Nesbyen og Modum kommuner. Alle disse undersøkelsene ble gjentatt seks ganger i perioden mai – oktober. I tillegg ble det gjort begroingsalgeundersøkelser ved 37 stasjoner i Hol, Ål, Gol, Nesbyen, Flå, Krødsherad og Modum kommuner.

Resultatene viser forhøyede nivåer av fosfor i Holsfjorden, Strandafjorden, Mykingsjøen, Skårsrudvatnet og Buvatnet østmark (de tre siste innsjøene ligger i Nesbyen kommune), samt i to elver/bekkefelt på Søråsen i Gol kommune. I Ål kommune har det vært problemkartlegging, som har vist forhøyede nivåer av både fosfor og nitrogen i to sentrumsnære bekker.

Begroingsalgeundersøkelsene viste moderat tilstand i tre av 37 stasjoner, disse tre var Skriu i Hol, og Sylebekken og Snarumselva bekkefelt øst i Modum kommune. De øvrige stasjonene fikk god eller svært god økologisk tilstand som resultat.

Bilder fra feltarbeidsesongen 2022, foto: E. Blixhavn

Oppblomstring av Cyanobakterier i Gyrinosvatnet

5. september tok en innbygger i Hallingdal en vannprøve fra Gyrinosvatnet, på grunn av tydelig grønnfarget vann i vikene. Prøven ble sendt til Norsk institutt for vannforskning (NIVA), og det viste seg å være cyanobakterien *Dolichospermum lemmermannii*, en veldig vanlig forekommende art i Norge, men som kan gi giftige algeoppblomstringer. Det ble også funnet microcystein, altså giftstoffet som denne cyanobakterien kan produsere i vannprøven, men i lav konsentrasjon.

Ål og Hemsedal kommuner ble varslet, og det ble lagt ut advarsler mot å la hunder og husdyr drikke fra Gyrinosvatnet på disse kommunenes hjemmesider.

Faksimile av Hallingdølen 14.09.2022

I samråd med NIVA tok vannområdekoordinator en blandprøve fra 0-4 m dybde midtjords i innsjøen 22. september, men det var ingen cyanobakterier i denne prøven.

Cyanobakterieoppblomstringer er noe som vanligvis forbindes med mer tettbefolkede områder med større næringsstofftilførsel og varmere temperaturer enn det man finner i Gyrinosvatnet, så årsaken til at man fant en oppblomstring her er foreløpig ukjent. Det har i ettertid kommet meldinger om at slikt grønnfarget vann i vikene også kan ha skjedd tidligere år i Gyrinosvatnet.

Ny konkurranse om felles laboratorieavtale

Vannområdekoordinator har hatt rollen som felles kontaktpunkt og koordinator for prosessen med å få ny rammeavtale for laboratorietjenester for kommunene i Hallingdal og Krødsherad.

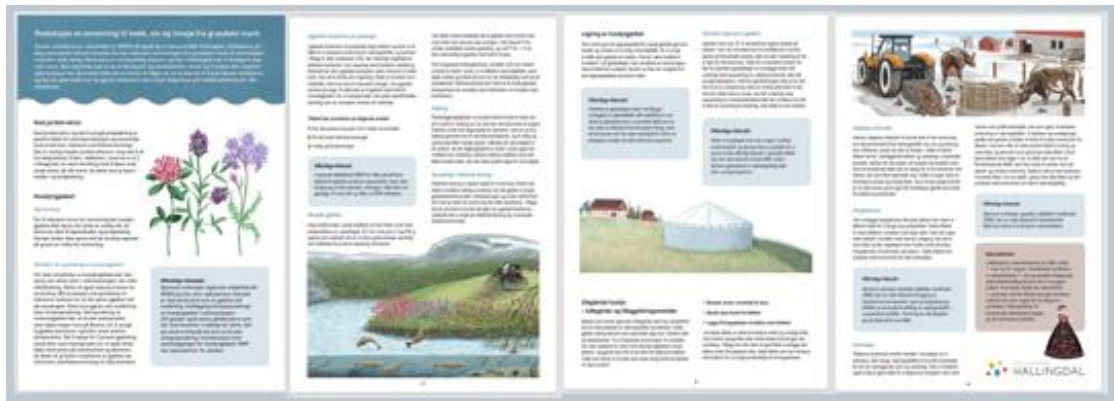
Innkjøpskontoret AS fikk oppdraget med å gjennomføre konkurransen, slik de også gjorde sist en slik konkurranse ble gjennomført i 2018. Eurofins vant konkurransen denne gangen også, og blir leverandør av laboratorietjenester i 2023, med mulighet for årlig forlengelse fire ganger. Mye er likt som tidligere, men det er nå også mulig å levere vannprøvene med budbil, samt at det er lagt inn i avtalen at import av data til vannmiljø skal skje innen tre måneder etter innsending av prøver.

Veileder om redusert avrenning fra grasdekt mark

På bakgrunn av overvåkningsresultater i landbruksområder, der vi har funnet verdier på fosfor som overskrider grensen for miljøoppnåelse (det vil si dårligere enn god økologisk tilstand), men der landbrukspåvirkningen dreier seg om grasproduksjon og beite, har det vært ønsket veiledningsmateriell om redusert avrenning fra grasdekt mark i landbruket. Vassområde Hallingdal inngikk en avtale med Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) om å starte arbeidet med å utarbeide en slik veileder i 2021.

Landbruksrådgiverne i alle kommunene i Hallingdal, samt Norsk landbruksrådgivning har også bidratt inn i prosjektet. Prosjektet har hatt konkrete problemstillinger fra jordbruket i Hallingdal og Krødsherad, som for eksempel gjødselpraksis, kantsoner og utegang vinterstid, og har resultert i et notat fra NIBIO med konkrete råd for de ulike temaene.

Det ferdige notatet ble deretter komprimert ned til fire sider, som deretter ble formgitt og illustrert av grafisk designer og illustratør Camilla Billett. Viken fylkeskommune ga økonomisk støtte til denne formgivingen.

Skolefond

Informasjon om skolefondet ble sendt ut til alle servicetorg/postmottak i alle kommunene, med henstilling om at dette skulle videresendes til de enkelte skolene, og helst naturfaglærerne ved skolene. I tillegg ble informasjon sendt direkte til alle videregående skoler, folkehøgskoler, lokallag av 4H, speidergrupper og jeger- og fiskerforeninger med barne- og/eller ungdomsgrupper.

På tross av at det ble sendt ut mye informasjon om skolefondet, så ble nok dette overskygget av at skoleåret 2022 i stor grad ble preget av koronarestriksjoner på våren, og lærerstreik på høsten. Dette er nok sannsynlige årsaker til at det ble ingen søknader til skolefondet i 2022.

VOU ønsker en videre satsning på Skolefondet i 2023, og har videreført budsjettet på 30.000,-.

Økonomi

Driften av vannområdet finansieres ved hjelp av tilskudd fra kommunene i vannområdet etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til befolkningsstørrelse og areal (ca. 47%), og statlige og fylkeskommunale tilskudd, i tillegg til tilskudd til overvåkning fra Statsforvalteren (ca. 53%).

Det ble 2021 gjort en endring i fordelingsnøgkelen for de fylkeskommunale tilskuddene, slik at Vassområde Hallingdal fikk en reduksjon på ca. 15.000,- i årlig tilskudd. VOU vedtok da at for 2022 økes kommunenes tilskudd, slik at budsjettets størrelse blir om lag som før.

Inntektene til Vannområdet var i 2022:

- Fylkeskommunal støtte til drift: 120.283
- Fylkeskommunale prosessmidler: 100.000
- Statlig støtte til drift: 179.450
- Statlig støtte til overvåkning: 200.000
- Innbetaling fra kommunene: 440.000

Det ble brukt 273.011,- på overvåkning i 2022 (ligger under posten «andre tjenester»), mens det ble budsjettet med å bruke 300.000,-. En del tørre bekker da begroingsalgeundersøkelsene skulle gjøres månedsskiftet august/september, gjorde at vi ikke fikk undersøkt like mange stasjoner som planlagt.

Til fagsamlinger og kurs ble det brukt til sammen 13.595,- (budsjettet 15.000,-), og vannområdet brukte i alt 54.615,- på å arrangere møter i 2022. En stor andel av dette var saksbehandlere seminaret på Flå i juni, dette kom på 40.175,-, der alt ble dekket av tilskuddet fra Viken fk. Ellers ble det brukt 14.440 på å arrangere møter (budsjett 20.000,-).

Posten «ekstern kunnskapsinnhenting» kom på 140.840,-, av dette gikk 22.000,- til grafisk formgivning av veilederen om redusert avrenning fra grasdekt mark, som ble fullfinansiert av Viken fk. Videre støttet vannområdet Gol kommunes våtmarksrestaureringsprosjekt på Golsfjellet med 40.000,-. Og det gikk 78.840,- til å lage kunnskapsgrunnet for veilederen for redusert avrenning (NIBIO hadde hoveddelen av dette prosjektet). Budsjettposten var på 100.000,-. Årsaken til overskridelsen var at det var avtalt med NIBIO at de skulle fakturere 39.000,- av prosjektet i 2021, men det viste seg at de ikke greide å gjøre det allikevel i sine systemer. Det var med andre ord et mindreforbruk på denne posten i 2021, og pengene ble da overført til fond for ubenyttede midler.

Posten «fellesutgifter (1/5 av felleskontoret)» ble totalt på 12.280,- i 2022. Det var satt av 70.000,-, men da Ål kommune tidligere har betalt for mye husleie på Torpomoen, ble husleien i 2022 svært lav.

På slutten av 2022 lyste Viken fylkeskommune ut nye prosessmidler, og Vassområde Hallingdal ble tildelt 100.000,- til et prosjekt i samarbeid med Norconsult AS om å foreslå klassegrenser for begroingsalgeindeksen for høyderegionene «lavland», «skog» og «fjell». Dette mangler per i dag, og vi har sett at det kan være uheldig når man bruker begroingsalgeindeksen i vannområdet vårt.

Vannområdet har også en del ubenyttede midler på fond, blant annet på grunn av at stillingen som vannområdekoordinator en tidligere periode var ledig, eller kun ble dekket av et vikariat i en liten stillingsprosent. Per 01.01.2022 var dette beløpet 861.231,-, og med underforbruket på 40.764,69 for 2022, er dette fondet for ubenyttede midler per 01.01.2023 på 901.996,-. 115.000,- av disse midlene er ubrukte prosessmidler fra Viken fylkeskommune som skal brukes i 2023, men ble tildelt i 2021 og 2022.

Når det gjelder de øvrige ubenyttede midlene, så har VOU gjort et vedtak (sak 4/21) om at disse midlene skal gå til vannmiljøtiltak i kommunene i vannområdet, og at vannområdets administrative gruppe skal avgjøre hvilke tiltak som skal få støtte.

Inntekter/ Utgifter	Art		Regnskap 2022	Budsjett 2022
ALLE			-40 764,69	0,00
Utgifter			989 473,43	940 000,00
Utgifter	10100	Fast løn	332 344,34	330 000,00
Utgifter	10509	Løn, overskot på godtgjersle	393,00	0,00
Utgifter	10510	Trekkpliktig tenestetelefon	1 098,00	0,00
Utgifter	10599	Motpost skattepliktig fordel	-4 559,25	0,00
Utgifter	10900	Pensjonsinnskot KLP	54 260,84	56 000,00
Utgifter	10902	Forsikringer, kollektive	167,25	0,00
Utgifter	10990	Arbeidsgjevaravgift	41 155,89	41 000,00
Utgifter	11055	Andre læremiddel	6 652,80	0,00
Utgifter	11151	Beverting	16 802,50	15 000,00
Utgifter	11300	Porto, telefoni, datakommunikasjon, bank- og datatenester	168,00	0,00
Utgifter	11301	Telefontenester	1 223,23	0,00
Utgifter	11500	Opplæring	14 310,51	0,00
Utgifter	11600	Skyss- og kostgodtgjersle	1 658,00	5 000,00
Utgifter	11702	Andre kjøpte transporttenester	787,89	0,00
Utgifter	11709	Andre driftsutgifter transportmidlar/maskiner	220,00	0,00
Utgifter	11900	Husleige, leige av lokaler	31 535,71	16 000,00
Utgifter	12300	Uspesifiserte bygg og anleggstenester	40 000,00	0,00
Utgifter	12600	Renholdstenester	2 280,00	0,00
Utgifter	12700	Andre tenester	358 469,60	398 000,00
Utgifter	13800	Kjøp frå egne foretak og bedrifter	0,00	64 000,00
Utgifter	13800	Kjøp frå egne foretak og bedrifter	0,00	64 000,00
Utgifter	14290	Kompensasjon moms påløpt i driftsrekneskapen	90 505,12	0,00
Utgifter	14700	Overføringar til andre	0,00	15 000,00
Inntekter			-1 030 238,12	-940 000,00

**Tabell: Regnskap for
Vassområde Hallingdal,
prosjekt 273, 01.01.-
31.12.2022**